

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Me'or ha-golah

Lehmann, Marcus Lehmann, Marcus

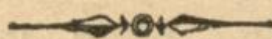
Ṽilna, 650 [1889 oder 1890]

האופרה ה.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9244

תנופת יד חכמתך, הגידה נא לי האם קוסם קסמים אתה, ואילי שחת המה זרוע לך ז". "חלילה לי, מלך חכם ורב החסד! קוסם קסמים אינני, ואילי שחת לא ישמעו בקולי, כי לא נחש ביעקב, אף לא קסם בישראל, אך ה' לברו אפס זולתו, הוא כל יכל! ועצתו תקום. הוא שמע תפילתי ויקשב שועתי ויעמוד על ימיני לתמכני להשיע לבני אדם ולהחיותם כיום הזה". "ואתה האם יערב לבך לרפוא את הנסיכה מהעאדארא אחרי אשר כל הרופאים החכמים לשוא עמלו להקימה מחליה?". "אנכי באלהים אשימה מבטחי, הוא בחכמתו הנסתרה מבינת אנוש, יאיר עיני ויורה לי את הדרך הנכונה, ולבחור את הרפואה הטובה והתחבולה הנאותה לרפאות את הנסיכה הכבודה מחליה".

"אם בן השבעה לי בה' אלהי העברים, כי לא תעונן ולא תנחש ברפאות תעלה אשר תעשה להנסיכה החולה". "הנני נשבע בה' אלהים האל הגדול הגבור והנורא!". "ואם לא יצלח בידך להשיב את הנסיכה לאיתנה?". "ותיבתי את ראשי למלך" ענה רבי גרשם בנשאו עיניו השמימה. "טוב איפוא, כדברך בן אעשה לך ונקה לא אנקך" אמר הקיסר, אך אם תשכיל ותצליח להקימה מחליה שכרך הרבה מאד, והיטב איטיב עמך כיד מלכותי הטובה עלי, ואתה ראמאן הולך נא את היהודי אל חדר החולה, אלהים יהיה עמך גרשם, עשה והצלח!".

ה.

הרפואה

כבוא רבי גרשם לחדר הנסיכה החולה, ראה כי
 מהלחה (סאוח'ג)

מחלתה גברה עליה מאד עד אשר כמעט לא נותרה בה נשמה, פניה קבצו פארור, עיניה חשכו מראות ועל עפעפיה צלמות, דמי עורקיה נוזלים לאט לאט, ואך בכבדות ירגישו הרופאים ויתבוננו את מהלכם, כאיש אובד עצות וכגבר לא יוכל להושיע עמד רבי גרשם על יד המטה, ויצוה על כל אנשי הבית כי יצאו מחדר משכבה ויניחו אותו לבדו בבית החולה המתאבדת את המות האכזר, ויהי בראותו כי לבדו הוא בחדרה משמים בתוכו ואין איש אתו, התנפל מלא קומתו ארצה וזרם דמעות פרצו מעיניו, ויתפלל אל ה' לאמר:

אנא ה' אלהים, הושיעני נא ועשה חסד עם עבדך, אתה אלהי יוצר האדם, לפניך נגלו מחשבות אנוש ותחבולותיו תע' זמות סתרי כל חי; גלוי וידוע לפני כסא כבודך, כי לא למעני, לא למען בצע כסף, לא למען הון ועשר, לא למען כבוד ותהלה חרפתי את נפשי למות וערבתי את לבבי לגשת אל המלאכה לרפוא את החולה הזאת אשר כבר אבדה תקוה ממנה, הה! רק למען כבוד שמך ה' הנערץ והנקדש, ולמען עמך ונחלתך עשיתי זאת לבעבור מלש משחת הייהם לבל ישלטו בם ידי זרים, ולא יהיו לחרפה לכל סביבותיהם; לך ה' הגדולה והגבורה, החכמה והרפואה. בידך הכח והעז לעשות כרצונך ולא יבצר ממך כל ישע ומוצה, ומי יאמר לך מה תפעל? אתה ה' החותך חיים לכל חי, מחיה מתים ברחמים רבים, כאשר החיית את בן הצרפתית על ידי אליהו, את בן השונמית על ידי אלישע, ואלפי עצמות יבשות על ידי יחוקאל, העֶתֶר נא אלי ושלה אורך ואמתך והשב אל החיים את החולה הנוֹטָה שמה למות, למענך ולא למעני עשה, למען יונקי שדים שלא חטאו, עשה למען תינוקות של בית רבן — אל נא רפא נא לה!"

ככה התפלל רבי גרשם ממעמקי לבב וידום. ואחרי כן

קם מעל הארץ וימח דמעותיו מעל פניו, ויקרב אל החולה וירא והנה — נהפך מראה פתאם, עיניה הכהות אורו, ופניה הזועפים לא היו לה עוד; מבין חרכי עיניה יציצו אותות תקוה ושבבי חיים ורוחה שבה אליה כבתחלה. רגשי שמחה וישוען עברו משכיות לבב רבי גרשם, כי ראה והבין אשר רגשי העצב והיגון פשמו צורתם ותעבור המחלה כליל. חלפה ואיננה; ועתה דרוש לחפצו לחזק את מבנה גוה להשיבה לאיתנה, אבל ראה מראש כי ימים רבים יחלופו טרם תתאזר כח לקום ממטתה, יען כי במשך ימי מחלתה זהמה חיתה לחם אף לא טעמה מאומה, וכלי המחיה והכלכלה נרפו ועורקיה ויצורי גוה נחלשו עד מאד, ולאט לאט תשוב לבריאותה ולאיתנה הראשון.

רבי גרשם קרא לאחד מעבדי המלך ויצוהו לשים עין על החולה ולשמרה, והוא הלך אל בית המטבחים, וישלח להביא לו מביתו מאכלת חדה ומרוטה, ואחרי אשר חדר את המאכלת היטב שחט שור פר על פי דת ישראל, בחתכו את הקנה ואת הושט לשנים, ויתתך לו נתח בשר טוב ממקום השחיטה ויתנהו על יד אחד מהסרים אל משמעתו ויצוה לנפצו לחלקים קטנים פאר ולבשל מהם פרק, וזמן הבשול ימשיך עד אשר לא ישאר אף תמצית מעט בתוך הבשר, ועלים לתרופה שם בו, ומהמרק הזה הגמיא את הנסיכה בכל רבע שעה כפות אחדות, וכל אשר הרבתה לשתות מן המרק כן התחזקה ותעודד מעט מעט, עד אשר הפרת פניה ענתה בה כי רפואתה קרובה לבוא. אחרי אשר הגמיאה רבי גרשם מהמרק כמשפט הזה פעמים אחדות נפלה תרדמה עליה ותישן. בין כה וכה צוה רבי גרשם להכין בלי הפוגות את המרק הזה למכביר, והוא לא סר ממטת החולה ולא מש מתוך אהלה ולרגעים בחן

וחקר הליכות דמי עורקיה ומרוצתם ויתבונן אל חקר רפואתה ,
ובחצות הלילה הקיצה הנסיכה מתרדמתה .

"איה איפוא אנכי ?" צפצפה אמרתה . "מחלום רע ופחזיון
ליל איום הקיצות" ענה הרופא .

"ומי אתה ?" הוסיפה לשאול . "אני רופאך אשר בישועת
הי אושיעך וארפאך מחליך , ומירכתי בור אשיבך לאור באור
החיים , ועתה שָׁרְתִי , קחי נא מהמרק הזה למען התחזקי
ותחליפי כחי" .

הנסיכה עוד אין אונים היתה , ולא היה לאל ידה
להקריב את הכף אל פיה , אך ברצון טוב גמאה את
המרק מיד רבי גרשם , ואחרי כן ישנה עוד הפעם .

גם רבי גרשם היה עָיֵף ויָגַע מאד , וישכב לנוח מעט
מעמלו הרב , אחרי אשר הפקיד את אחד מעבדיו לשבת על
יד עֶרֶשׂ החולה לשמרה ולמלא משאלותיה .

בבוקר יום המחרת הופיעה אשת הקיסר קאנסטאנטין
אם הנסיכה החולה לבקר את בתה האהובה ולראותה , ובפעם
הזאת הפירה הבת את הָאִם אחרי אשר לא הפירה תמונתה זה
שבועות אחדים , מרפיון גו ולב ואור עיניה גם הם לא
היו אֵתָה .

"הה ! אמי אמי !" — אמרה שהעאדארא — "האם ככה
חליתי ואנושה היתה מחלתי ?" . זרם דמעות פרץ מעיני האִם
ולא יכלה דַּבֵּר דָּבָר . ורבי גרשם חלה פניה לעזוב את החדר
ולמנוע מאת החולה אף קול דממה דקה ולבלי הרעיש את
בתי נפשה למען לא יפריעו פרעות במצב שלומה ובריאותה .
והקול נשמע בית הקיסר לאמר : הנסיכה תשוב לאֵיתָה
ורפא תרפא . שני הקיסרים באויל וקאנסטאנטין באו גם הם
לשחר את החולה אחובת נפשם , לטען יראו בעיניהם ויִּזְכְּתוּ
לדעת (פאוח"ג)

לדעת אם אמת הדבר אשר לא יאמן כי יספר, אך רבי
גרשם חשך אותם מבוא החדרה לבל תתרגש נפש החולה מזיו
כבודם ויבולע לה.

בין כה וכה נשלחו רצים מבית הקיסר לכל רחבי
המדינה להביא את בעלי החיים והצמחים השונים אשר פקד
רבי גרשם, למען הכין מהם מאכל ומשקה אף רפאות תעלה
בעד הנסיכה. הוא לבדו הכין בידו את כל הכמעמים וירקח
את הסמים בעבודה. שמונת ימים רחפה הנסיכה בין החיים
והמות, כי במשך ימי מחלתה עמודי גותה רפפו מאד מאד
ולא האמינו בחייה, אך ביום התשיעי הודיע רבי גרשם גלוי
לכל בית המלכות כי אימת המות כבר חלפה עברה מעל
פניה, ואין לפחד עוד לחיי הנסיכה. עתה הרשה לה
לאכול מכל מאכל הערוך לכל בני הבית, גם לשתות יין
המר מכל אשר תאווה נפשה רק מעט מועד בכל פעם, יען
כי מרגע לרגע גדל רעבונה, וכל אכל תאווה נפשה, ומיראתו
פן יבולע לה אם תעמים אוכל בתוך קבתה יותר מאשר תוכל
שאת, על כן מרד בידיו בכל פעם את קצב מאכלה ושקויה
ואָכַף עליה לשמוע בקולו לבלי תרבה לאכול ולשתות
כאות נפשה.

אחרי עבוד שמונת ימים אחרים, נתן לה ר' גרשם
רשיון לעזוב את מטתה וללכת בבית ובגן אחת הנה ואחת
הנה לשאוף רוח צח, ואך עתה הרשה לאבות הנסיכה ולאחותה
וגם לדודה הקיסר באויל לחבק את מהעאדארא השָׁבָה מְמוֹת
לחיים ולשוש אתה משוש.

ויעאר רבי גרשם עוד שמונת ימים בארמון הקיסר לשים
עין על מצב הנסיכה ובריאותה, ואחר כן הודיע להקיסר כי
שָׁבָה לאיתנה ורופא איננו דרוש לה עוד; במרם עזב רבי

גרשם

(מאוח"ג)

גרשם את הארמון באה אליו הפקודה כי יופיע בחדר
הקיסר באזול.

"אתה מלאת את דברי הבטחהך" אכר הקיסר אליו,
"הנסיכה שהעאדארא נרפאה מחליה ושבה לאיתנה; אני וכל
אשר לי לנצח לא נשכח את פעלתך הרוממה, ועד עולם
נודה לך על חסדך ועל אמתך, ועתה גם עלי לשלם לך רב
פעלים שְׁכַר מִיּוֹדֵי חֲמֻשִׁים אֵלֶּף שְׁקִלֵי־זָהָב בְּעֵד עַמְלֶךְ, וּכְרַגַע
אֶשְׁלַחֵם אֶל בֵּיתְךָ".

"גדול עד שמים חסדך, אדון ומלך, ומה רב טובך
אשר צפנת לעבדך! אך סלח נא לי הוד מלכות, אם לא
אוכל לקחת ממך מתנת ירך הנדיבה".

"היערב לבך לבעט במתנתי — מתנת המלך?"

"לא כן מלך פְּבִיר רם ונשא, כי מתת ירך יקרה לי מאלפי
זהב וכסף וסגלת כל חמדה, אבל הרעננו נא להחליפה באחרת.
אהה! אדוני המלך חוס ורחם נא עלי ועל עמי בני אמונתי!
אנשי לשון הולכי רכיל טפלו שקר על בני עמי האמללים
והוציאו דבה עליהם, אף אותך אדוני המלך התעו בשוא
עד אשר נתת אָמֹן לדבריהם ותתן פקודה נמרצה לגרשם
מן הארץ, מבלי לדעת אנה יהיו פניהם מועדות, ומדוע
נתכה חמתך עליהם? מדוע השיגם כמים בלהות? הן חפים
הם מכל פשע, כל עון לא פעלו ובכפם לא דבק מאום?
ורק בחטאת עונאיהם וזדון לב כנדיהם עלה עליהם הגורל
הרע והמר הזה. ועתה מלך אדיר! רק בזאת תעשה עמי
חסד אלהים ותשלם לי ככל תגמולי, אם תבטיחני לרחם על
בני עמי האמללים הישרים והתמימים ולהיטיב עמם, להשיב
פקודתך לבלי יגרשו ממקומות מושבותיהם אשר ברוב ימים
נאחזו שמה, ולא רצות מולדתם יחשבו להם".

"ואם אשיב אחור את פקודתי זאת, האם לא תבקש
שכר אחר מידי?"

"כל מאומה לא אבקש עוד ממך, אדון ומלך!"
"וכמה יתנו לך בני אמונתך בגלל טובתך למו? האם
יותר מחמשים אלף שקלי זהב?"
"הנני נשבע בה' אלהים ואדוני האדונים אם אקח מיד
אחי בני עמי אף גרה אחת או אף מנחה קלת הערך, אם
יכבדוני בה!"

"הנך איש יקר ונדיב רוח, וראה כי למענך אשיב
אחור פקודתי, והיהודים ישקטו במכונם ואיש לא יגע בהם
לרעה — כי מצאת חן בעיני, אפס רב מאד הנזק אשר
יגיע לאוצרי בהשיבי הפקודה, יען היה את נפשי לקנות
את כל אחוזת היהודים בעובם את הארץ בפחיר מצער, למען
מכור אותן אחרי כן במחיר רב, כי בעת הזאת דרוש לי כסף
תועפות להוצאת מלחמתי אשר אני נלחם עם הבולגארים
ענואי נפשי".

"בני עמי יודעים להוקיר חסרי מלך רחום כמוך,
וישקלו — ברצון טוב ובנפש חפצה — אל גנוי הוד מלכותך
את אשר יושת עליהם, אם אך לא יכבד עליהם משא לעיפה,
למען לא ישודד רבצם".

"לא! לא אעשה כזאת, לדרוש בגלל זה מהיהודים
כסף, לבל יאמר ראש הכהנים כי בעד בצע כסף מכרתי את
הפצי והשיבותי את פקודתי, אבל חמשים אלף שקלי-זהב
אשר אמרתי לתתם לך...".

"יהי נא הכסף הזה שכר טוב לגבורי החיל אנשי הצבא
העובדים אותך באמונה אמי ותם לבב והנשבעים לדגלך, אדוני
המלך רב החסד".

שבע ענג ורצון יצא רבי גרשם מאת פני הקיסר ובעצם

היום הזה נשלחו ספרים ביד הרצים אל כל מדינה ומדינה גלוי
 לכל העמים, כי הפקודה לגרש את היהודים תשוב ריקם וכאפס
 וכאין נחשבה, והיהודים ישבו לבטח בכל מקומות מושבותיהם
 כמקדם באין מתריד ומפריע, והאיש אשר יגע בהם לרעה
 עֲנֵשׁ יַעֲנֵשׁ.

האח! מה מאד רחש לבב כל היהודים תודה וברכה
 להרב רבנו גרשם פודם ומצילים! ובלב אחד ועצה אחת גמרו
 אמר לְכַבֵּד אותו מהונם ולהקריב לו מנחה וברכה בשמעם כי
 רק למענם מאן לקבל מאת הקיסר חמשים אלף שקלי זהב,
 אך הוא בתמת לבבו וגם בשמרו את השבועה אשר נשבע
 להקיסר, לא שמע אליהם ולא האזין להם, ולא לקח מידם
 אף אגורה אחת.

ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר
 הקיסר ודתו מגיע, שמחה וששון ליהודים, משתה ויום טוב,
 ויברכו את שם ה'. ימי מרדכי ואסתר מצוקתם וגאולתם שבו
 גם היום, ולהיהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ושם רבי
 גרשם גדול מאד ליהודים ויהי ברוך ומבורך בפי כלם מקמן
 ועד גדול כמרדכי היהודי בשושן הבירה, מושיע ישראל
 בעת צרה.

והסרים יאהאן כראותו כי לשוא היה עמלו ותקותו מפח
 נפש, וכל נכליו הרעים לא עמדו לו הפעם לנקום נקמתו
 ביהודים שנואי נפשו, וימלא חמה וזעם על רבי גרשם אשר
 הפיר עצתו ויקלקל מחשבתו, ויושיע את ישראל. תרק בשניו וינף
 אגרוף קשע, וישבע לכלות ברבי גרשם תרון אפו וחצי עברתו
 וזעמו, בכל עת מצוא.